

ህዝባዊ ደሞክራሲ

ኣብ ከክልተ ወርሒ ዝሕተም ወግዓዊ ልሳን
ደሞክራሲያዊ ግንባር ሓደነት ኤርትራ
(ደግሓኑ)

ቁ፡ 04 ቁ፡ 02
ነሓሰ 2014

ትሕዝቶ

• **ርእሰ-ዓንቀጽ:**

ካልአዊ ፍልልያት ካልአዊ ቦታ ብምትሓዝ ኩሉ ዓቕሚታት ደምበ ተቻውሞ ኤርትራ ብቐዳምነት ጸረ-ህግደፍ ይቕናዕ!

• **ስትራቴጂካዊ አገዳስነት ቅዋምን ሳዕበናት ብኩራተ አብ ኤርትራን:**

• **አብ ፈታኒ እዋን ዝወጸ ታሪኻዊ መግለጺ:**
ሓውኻ አበይ አሎ?

• **ናይ አንበብቲ ዓምዲ:**

- መርኢያ ፖለቲካዊ ቅብጻት: ብአማኒኤል ጸጋይ:
- ውህደት እንተሎ ዓወት አሎ: ብአለም ካብ ሸወደን:
- ትብጻሕ: ናብ ኢዳለውቲ መጽሒት ህዝባዊ ደሞክራሲ: ብሳሊሓ መሓመድ:
- ዕዮ ገዛኡ ብግቡእ ዘይፍጽም: ሓባራዊ ዕማም ብኣድማዕነት ከሰላስል ኣይክእልን: ብፍላሃ ስምረት:

E-mail:- hidemocrasi@yahoo.com

ካልኦዊ ፍልልያት ካልኦዊ ቦታ ብምትሓዝ ኩሉ ዓቕሚታት ደምብ ተቃዋሚ ኤርትራ ብቕዳምነት ጸረ-ህግደፍ ይቕናዕ!

ሓደ ጸረ-ህዝቢ ምልካዊ ስርዓት ንምልዋጥ ዝቃለስ ውድብ ይኹን ሰልፊ፡ ወይ ልፍንታዊ/ ምሕዝታዊ ግንባር፡ ሓያል ወቓዒ ሓይሊ ኮይኑ፡ ብዓወት ክወጽእ እንተደኣ ኮይኑ፡ ሓያልን ስጡምን ውደባ ክህልዎ ኣለዎ። ውድባት ወይ ግንባራት ነቲ ኣሚናም ዝኣተዎዎ ዕላማ ማእከል ጌሮም፡ ዓቕሚታቶም ብሓደ ኣረኣጺያን ተግባርን ጠሚሮም፡ ብሓደ ኣንፊት ተመራሖም ብጽንዓትን ተወፋይነትን ክረባረቡ ይግባእ። ምክንያቱ ብሓባር ከምዚ እንተጌሮም ጥራሕኹም ኣብ እዋኑ ሸቶኣም ክወቕዑ ዝክእሉ። ኣባላት ናይ ሓደ ውድብ ይኹኑ ኣብ ክሊ ሓደ ናይ ሓባር ስራሕ

ዝተላፈኑ ሓይልታት ብዘይገድሱ፡ ብሓሳብ ይኹን ብተግባር፡ ተበታተኖም ዝሰርሑ እንተደኣ ኮይኖም ግን፡ ብግዜ ኣንጻር እናተዳኸሙ ስለዝኸዱ፡ ኣድማዒ ስራሕ ክሰርሑ ኣይክእሉንዮም።

ብፍላይ ከኣ ኣብ ክሊ ሓደ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር፡ ዝዋስኡ ውድባት እንተኾይኖም፡ ኣብቲ ናይ ሓባር ዕማም ብመሰረት ዓቕሚታቶም፡ ዋዒ ተሳትፎኦም፡ ማዕረ ወይ ተመጣጠኒ ዘይምዃኑ ጥራሕ ዘይኮነሱ፡ ገለ ገለኦም ህላዌኦም ኣብቲ ግንባር፡ ዘደማዒ ወይ ስማዊ እንተደኣ ኮይኑ፡ ብቕጥታን ብተዘዋዋርን፡ ንምዕባለ ገታኢዩ ዝኸውን። ብኡ መጠን ሓድነቶም ዝላሕለሑን ዝደኸሙን ስለዝኸውን ህዝብን ሃገርን ማእከል ጌሮም ሓቢሮም ክሰርሑን ኣብቲ ዝድለ ዓወት ክበጽሑን ኣይክእሉን። እዚ ሓፊሻዊ መበገሲ ኣምርዚ፡ ኣብ ክሊ ናይ ደምብ ተቃዋሚ ኤርትራ፡ ዝተመሰረቱ ሰፋሕቲ ልፍንታዊ ሃገራዊ ግንባራት፡ ከም ተርእዮ ክረኣ ዝጸንሑን ዛገታውን ዘሎዮ። ከምኡውን ዘለውዎ ጸገማት ፈቲሕካ ህይወት ዘራኡ ክቕጽል ንምግባር፡ ብዝተፈላለዩ ደረጃታትን መድረኽን ፈተነታት ክካየድ ጸኒሑዮ። ይኹን ደኣምበር፡ ብኣድማዒ መልክዑ ክሳብ ሕጂ መዕለቢ ዝረኸበ ኣይኮነን። ኣብ ቀጻሊ ሰር ነቀል ብዝኾነ ኣገባብ መፍትሒ ክረክብ እንተዘይተኻኢሉ፡ እቲ ግንባራት ብቕዕ ኣመራርሓ ክረክብ ኣይክእልን። ስለዚ ከኣ፡ እዚ ተርእዮዚ ኣብቲ ብሓደ ዘይተጠርነፈ ዘሎ ሓይልታት መሊሱ ብኣሉታ እናንጸባረቐ እቲ ደሞክራሲያዊ ቃልሲ እናተሰናኸለ ህዝብን ሃገርን ናይ ምድሓን ተልእኾኡ ዝተዳኸመ ይኸውን።

እዚ ንውሽጣዊ ሓድነት ደምብ ተቃዋሚ ኤርትራ ኩሉ ግዜ ዝፈታተኖ ጸገማትዮ። መበገሲኡ ከኣ ደሞክራሲያዊ ኣተሓሳስባ ዘይምጉልባት ወይ ልዕልና ዘይምሓዝዮ። ልዕልና ደሞክራሲያዊ ኣተሓሳስባታት ኣብ ዘይተረጋገጹ፡ ትምክሕትን ጽባታን ኣረኣጺያታት ዝወለዱ ማለት፡ ድሑር ወገናዊ፡ ኣውራጃውን ሃይማኖታውን መልክዕ ዘለዎ ምንቕስቓሳት ክቀላቐል ባህሪያዊዮ። ብኡ መጠን ግሉጽነት ጠፊኡ በካሊ ኣተሓሳስባታት፡ ታሕቲ ታሕቲ ምትእስሳራትን ምጭናዎትን ክገብር ሰፊሕ ዕድል ይርከብ። ክሳብ ነቲ መንእሰይ ወለዶ ብድሑር ስምዒታት ከም ዝጽሎ ጌርካ፡ መሳርሒ ናይ ጃንዳኻ ክትጥቀሙ ዝካየድ ፈተነታት ጸኒሑዮ። እዚ ሓደ ናይቲ ዘይደሞክራሲያዊ ኣካይዳ ዝወለዶ ጸገም ህያው ምህላው መግለጺዮ። እዚ ድሑር ተግባራትዚ እናሳዕረር መጸኢ፡ ወግዓዊ መልክዕ ክሕዝውን ዝመጣጠር ዘሎ ምዃኑዮ።

ሱር ወይ ሕመረት ናይዚ ሽግርዚ፡ ኣብቲ ፖለቲካዊ ሓይልታት፡ ኣብቲ ብግንባራት ዝተጠርነፈ ይኹን ዘይተጠርነፈ ዝንጸባርቐ ኮይኑ፡ ማእከሉ ከምቲ ልዕል ኢሉ ዝተጠቐሰ ኮይኑ፡ ድሕረ ባይታኡ እንተወሓደ ኣብ ሽዱሽተ ነጥብታት ከፊልካ ምርኣይ ይከኣል።

ቀዳማይ ኣብ መስርሕ ብረታዊ ተጋድሎ ፈጢጡ ዝወጸ ህላው ሕብረ-ውድባዊ ክውንነት ክጸወር ዘይክእል፡ ካልኦዊ ፍልልያት ካልኦዊ ቦታ ከይሕዝን ናይ ምንጽጻግን ምውድዳርን ሜዳ ኤርትራ መን ብላዕለዎይነት ተቐጻጸረ፡ ቅንጻላታትን ኩናት ሕድሕድን ኣሉታዊ ኣሰራቱ ክሳብ ሕጂ ዘይተወገደ ምዃኑ ዘመልክትዮ።

ካልኣይ ነፍስ ወከፍ ውድብ ብውሽጣዊ ምክንያታቱ ብዝተፈላለዩ መልካዎቱ ዝግለጽ፡ ጸገማት ከጋጥሞ እንከሎ፡ ሽግራቱ ብውሽጣዊ ኩነታቱ ክፈትሖን ምስቲ ካልእ ሓቢሩ ክሰርሖን ክንዲ ዝጽዕር፡ ካብ ጸቢብ ሕሳባት

ዝብገስ፡ ኣብ ዘይተደላዩ ሓጎጽጎጽ /ረጽምታት/ ብምእታው፡ ኣብ ምጎጽጎግን ዘይሃንጺ ውድድራትን ይኸከል። በዚ እቲ ፍልልይ ካልኣዊ ቦታ ሓዙ፡ ትኹረቱ ኣብ ቀዳማይ ጸላኢ ክንዲ ዝኸውን ኣብ ነንሕድሕዱ ክተሃለህኹ፡ ነቲ ንደሞክራሲያዊ ለውጢ ዝካየድ ዘሎ ቃልሲ ከቢድ ዕንቅፋት ይፈጥረሉ።

ሳልሳይ ነፍስ ወከፍ ተላፋኒ ውድብ ብውሽጣዊ ምክንያታቱ እናተዳኸመ ኣብ ዝመጸሉ ህሞት፡ እዚ ድኻምዚ ኣብ'ቲ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር ኣንጸባሪቕ፡ ነቲ ዝወሃቦ ዕማም ኣብ ምፍጻም ዝተዳኸመ ወይ ዝበኸረ ይኸውን።

ራብዓይ ሓደ ምሉእ ዓቕሚ ዝወነነ ውድብ እንዳሃለውውን ነቲ ናይ ሓባር ዕማም ከም ናቱ ዋኒን ወሲዱ ቀዳማይ ቦታ ሂቡ ኣብ ክንዲ ምስራሕ፡ ንውልቃውን ጉጅላውን ጸቢብ ውድባዊ ሕሳባት ቀዳምነት ብምሃብ፡ እቲ ልፍንታዊ /ምሕዝታዊ ግንባር/ ክዳኸም ናቱ ኣሉታዊ ተራ ይጸወት።

ሓምሳይ ኣብ ክለ'ቲ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር ኣባሉ ናይ ዝኾነ ውድብ ብሰንኪ ዘጋጠሞ ውሽጣዊ ቅልውላዎትን ዘይውሁድ ህይወትን ምፍንጫል ክክሰት እንከሎ፡ ነቲ ናይ ሓባር ግንባር ይኹን መላእ ደምበ ተቓውሞ ብኣሉታ ይጸልግን የዳኸምን።

ሻድሻይ ብመሰረቱ ኣብ ከምዚ ዝኣመሰሉ ስሙር ሃገራዊ ግንባራት ዝኣትው ውድባት፡ ብባህሪኦም ገለ ገለ ግዝያዊ ጸቢብ ረብሓታ ክረኽቡ ክብሉ ወይ ካብ'ቲ ሓፋሽ ኣባሎምን ህዝብን ከይንጸሉ ኢሎም ዝኣትውም ምዃኖም፡ ኣብ ብዙሓት ተመክሮታት ዝተረጋገጹዮ። እዚ ከምዚ ዓይነት ናይ ምግልባጥ ፖለቲካዊ ተፈጥሮ ዘለዎም ሓይልታት፡ ካልኣት ካብዚ ግንባርዚ ወጻኢ ዝያዳ ከርብሑና ይኸእሉዮም ኢሎም ዝርኢዎም ምስ ዝህልው፡ ነቲ ግንባር ከም ግዝያዊ መጽንሒዮም ዝጥቀሙሉ። ብምሉእ ልቦም /ሕልናኦም/ ኣብኡ ኣትዮም ኣይሰርሑን። ኒዮው ነጀው እናማዕደው ኣብ ዝዘመቐ ስለዝዛው ክሳብ መወዳእታ ኣብ'ቲ ግንባር ኣይጓዡን። ካብዚ ባህሪያዊ ትዕድልቲዚ ዝብገስ፡ ኣብ ዝተሰማምዕሉ መትከላት ጸኒዖም ኣይቃለሱን። ክሳብ ራሕሪሐሞ ናይ ምዃድ ጠባያት ስለዘርእዩ ኣብ ምድኻም ናይ'ቲ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር፡ ናቶም ኣሉታዊ ተራ ይጸወቱ።

ካብዚ ካልኣዊ ጸገማትዚ ንምውጻእ ምበኣር፡ ልዕሊ ኩሉን ቅድሚ ኩሉን ደሞክራሲያዊ ናይ ኣተሓሳስባ ለውጢ ክገልብት ምግባርዮ። ብቐዳምነት ኣብ ውሽጣዊ ደሞክራሲያዊ ኣሰራርሓ ናይ'ቲ ተላፋኒ ውድብ ልዑል ደሞክራሲያዊ ቃልሲ ምክያድ የድሊ። ውሽጣዊ ደሞክራሲያዊ ቃልሲ ክገልብት ምግባር፡ ንምዕባለ ናይ'ቲ ውልቀ ውድብ ይኹን ሓባራዊ ልፍንታዊ ግንባር ወሳኒዮ። ካልኣይ ኣብ መንጎቶም ተላፊንቲ ሓይልታት ዝህሉ ዝምድናታት ጥዑይ ኮይኑ፡ ብሓባር ነቶም ዘጋጥሙ ዕንቅፋታት ይኹን ፍልልያት ንምፍታሕ ምትእምማን ንምዕባይ፡ ባህሊ ናይ ደሞክራሲያዊ ልዝብ ክገልብት ኩሉ ሸነኽ ጸዕርታት ክግበር ኣለዎ። ሳልሳይ ፍጹማዊ ምትሕንፋጻዊ ሓድነት ኣብ መንጎ ክልተ ውድባት ወይ ካብኡ ንላዕሊ ንምግባር እንክሕሰብ፡ ብቐዳምነት ሓድነት ናይ ኣተሓሳስባ ደኣምበር ኣካላዊ ከምዘይኮነ፡ ብሓጺሩ ሓድነት ናይ ኣረኣኢያን ተግባርን ውጽኢት ምዃኑ፡ ኣብ ጸብጻብ ኣእቲኻ፡ ሓድነት ናይ መትከልን ተግባርን ክኸውን በዚ መርሆዚ ዝተገዝእ ጉዕዞ ክዕወት ምጽዓት ኣገዳሲ ይኸውን። ካብዚ ወጻኢ ግዝያዊ ረብሓታት ክትረክብ ክትብል ብእምነት ዘይትራኹብ እንዳሃለኻ፡ ብተብተብ ወይ ብግበር ግበር ክትተሓናፊጽ ምፍታን ሓደግኡ ውዲሉ ሓዲሩ እተን ግዝያዊ ረብሓታት ኣብዘይርከባሉ ወይ ዝጎድላሉ ምብትታን ዘይተርፍዩ ዝኸውን።

ስለዚ ዝኾነ ውድብ ኣብ'ቲ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር ይሃሉ ኣይሃሉ ብዘየገድሱ፡ ካብዚ ንምፍንጫላት ዝዕድም ዘይቅዱስ ምትሕንፋጽ ዝድሓኑ ክኸውን ጸዕርታት ክገብር የድሊ። ልዕሊ ኩሉ ከኣ ሕቶ ሓድነትን ሕቶ ምርግጋጽ ፖለቲካዊ ደሞክራሲን ተነጻጸሎም ዘይረኣዩ ምዃኖም፡ ሓደ ብዘይ ህላወ እቲ ካልእ ትርጉም ዘይብሉ ምዃኑ ኣብ ግምት ምእታው ኣገዳሲዮ። ካብ ትምክሕትን ጸበትን ዝብገስ፡ ድሑር ወገናዊ ሃይማኖታውን ኣውራጃውን ምትእስሳራት ቀንዲ ዕንቅፋት ንደሞክራሲን ሓድነትን ምዃኑ ብምግንዛብ፡ ንምብላዩ ቀጻሊ ዘይሕለል ፖለቲካውን ደርባውን ቃልሲ ምክያድ ዘይሰገር ዕማም ክኸውን ይግባእ። ብፍላይ ኣብ ክለ ዝተሓተ ናይ ሓባር መደብ-ዕቡ ተጠርኒፎም ናይ ዝቃለሱ ሓይልታት፡ እዋናዊ ተባራዒ ሕቶ፡ ናይ ህዝብና ሕቶ ሰላምን ደሞክራሲን ምምላስ ስለዝኾነ፡ ዝኾነ ካልኣዊ ፍልልይ ኣብ ቅድሚቲ ሕቶዚ ምስ ዝድቀን ካልኣዊ ቦታ

ብምትሓዝ፡ ብቅዳምነት አንጻር ስርዓት ህግደፍ ከቅንዕ፡ ህዝብን ሃገርን ናይ ምድሓን ዕማም ቅዳምነት ክስራዕን ምግባር የድሊ።

ደምበ ተቃውሞ ኤርትራ ነዚ ህጽጽ ሃገራዊ ጸውዒትዚ፡ ከምቲ ላዕለዎት ሓለፍቲ ካቶሊካዊት ቤተ-ክርስቲያን ኣብ ውሽጢ ኮይኖም፡ ብድፍረት ነዚ ህጽጽ ሃገር ናይ ምድሓን ታሪኽ፡ ህይወቶም ንመስዋእቲ ኣዳልዮም ዘቅረብዎ ሓርበኛዊ ጸውዒት፡ ይጽንሓለይ ዘይበሃለሉ መድረኽ ምዃኑ ኣብ ጸብጻብ ብምእታው፡ ኩሉ ብሓባር ተኣሳሲሩ ንምዕዋቱ ክረባረብ ኣለዎ። ደምበ ተቃውሞ ኤርትራ፡ ነዚ ተኣፋፊ ኩነታትዚ ዝጠልቦ ዘሎ ህዝቢ ናይ ምድሓን ሕቶ፡ ኩሉ ዓቕሚታቱ ጠርኒፉ፡ ብሓደ አንፊት ክምክት እንተዘይበቐዕ ግን፡ ሓደግኡ ህዝቢ ምብታንን ኤርትራ ፍሽልቲ ሃገር ናይ ምዃን ዕድል ከም ዝግቢ ክዝንጋዕ የብሉን።

ስትራተጂካዊ አገዳስነት ቅዋምን ሳዕበናት ብኩራቱ ኣብ ኤርትራን

ቀዳሞት ሰባት ኣብ ምምሕዳሮም ክንድዚ ዘሰክፍ፡ ዘዛርብ ክቢድ ጸገም ኣይነበሮምን። ንሳቶም ይሃድኑ ቆጽለ መጽሊ ይምእርሩ። ብሃደን ዝረኽቡዎ ስጋን ኣሕምትን ተመጊቦም ናብ በዓቶም ይምለሱ። ቆርበት እንስሳ ተጎዝዮም ከአ ኣብ በዓቶም ይሓድሩ። ከምዚ ዝበለ ሕብረ-ተሰብ ብቅጽሩ ውሑድ፡ ብኣረኣኢያኡ ተኻፋሊ ምበር ዘይስሰዕ፡ ሰላማዊ ምበር ዘይጎነጻዊ ክኸውን ኣይገርምን። ግን ኩሉ ግዜ፡ ንጽቡቕ ወይ ንሕማቕ፡ ንምዕባለ ወይ ንዕንወት ለውጢ ኣሎ። ሕብረ-ተሰባት፡ ይዓብዩ፡ የስፋሕፍሑ፡ ይመጣጠሩ፡ ዘይናቶም ይጥምቱ ይዕምጹ። ኣብ ናትካን ዘይናትካን ይብጸሕሎም፡ እቲ ጉዳይ ናብ ከከም ሓይልኻ ይሰጋገር። እቲ ዝሓየለ ነቲ ዝደኸመ ወይ ዝተሳዕረ ኣገልጋሊኡ ይገብሮ። ብኸምዚ ድማ ባርያን ጎይታን ዝበሃል መጺኡ። ኣብ መስርሕ ከአ መንግስቲ ዝበሃል ተፈጠሩ። ምስ ምዕባሌታት ድማ መንግስቲ ዝተፈላለየ ፍልስፍናዊ ስም እናተጠመቐ መጺኡ፡ ዘውዳዊ ወይ ንጉሳዊ፣ ባይቶኣዊ፣ ፕረሲደንታዊ፣ ምልካዊ፣ ፋሽሽታዊ ...ወዘተ።

አድላይነት ሓደ ኣራሚ፡ ሰራዒ ረጃሒ፡ ሰባት ኣብ ቀቢላታት፡ እንዳታት፡ ዓሌታት ብሄር- ብሄረ-ሰባት ወዘተ ተፈላልዮም ነናቶም ሕርያ ምውሳይም ኣይተረፍን። ገለ መንግስታትውን ልክዕ ከምዞም ዝተጠቐሱ ኣካላት ነዚ ሕርያ ወሪሶም፡ ብኸሳራ ነባሪ ሰላም፡ ምዕባሌ፡ ምክብባር፡ ህውክት ኣብ ውሽጢ ሃገር፡ ህውክት ምስ ጎርባብትን ክኒውኡን ከሳውሩ ይረኣዩዮም። ስለዚ ክስርዑ፡ ክእረሙ ናይ ግድን ይኸውን። ኣወዳድባ ሰባት ግን፡ ብኸምዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ጥራሕ ኣይፍለጥን። ካብቲ ዝተሓተ ብመልክዕ ዕቁብ ዝግበር ምትእስሳራት፡ ክሳብ ናይ ስፖርት ከለባትን ናይ ግብረ-ሰናይ ድዩ ናይ ብሕታዊ ረብሓ ኮርፖሬሽናት ብማሕበር ይቆሙዮም። እዚ ኣቶም ይዕባይ ይንኣሱ ተስሪዮምን ተኣሪሞምን ክጎዓዙ ስለዘለዎም፡ ካብ ከጋጥሙ ዝኸእሉ ጌጋታትን ሳዕቤናትን መታን ነጻ ክኾኑ፡ ሓደ ሰራዒ፡ ኣራሚ፡ ቀያዲ መሳርሒ ክህልዎም ከም ዝግባእ ብምግንዛብ፡ ኣብ ገሊኡ ብቃል ከም ሰብ ዕቁብ፡ ኣብ ገሊኡ ከአ፡ ብጽሑፍ ከም ሰብ ኮርፖሬሽናት መርሓ ዝኾኖምን ዝሰርዖምን ናይ ሓባር ረጃሒ ንኸእሉ ተሰማሚዖም የጽድቑ። ብኸምዚ ከአ፡ ብዘቆምዎ ሕግን ዝመረጽዎም መራሕትን ክመሓደሩ ምስ ጀመሩ ግጭት ተኣልዩ ሰላም ይነግስ። ዕለታዊ ህይወት ወዲ-ሰብ ብግጭት ዝልለዩ። ኣብ እዋና ክኔው ዕቁባት፡ ኮርፖሬሽናት፡ ምትእኸኻብ እንዳታት፡ ቀቢላታት፡ ዝጥምት ሓደ ከም ህዝብን ሃገርን ከናብር ዝኸእል ሰራዒ፡ ኣራሚ፡ ቀያዲ ኣገባብ ተኣታትዩ ብተግባር ይሰርሕ ኣሎ። ንሱ ከአ ቅዋም ይበሃል።

ሃገራዊ ቅዋም፡ ሃገራዊ ቅዋም ኣብታ ሃገር ናይ ዘለዎ ሕግታት፡ ፖሊሲታትን ስትራተጂታትን ላዕለዋይ ገዛኢ ሕጊ ኮይኑ፡ ንዜጋታትን ህዝብታትን እታ ሃገር ብዘይ ኣፈላላይ ብማዕረ ዘተኣናግድ፡ ሰብኣውን ደሞክራሲያውን መሰላቶም ዝኸበር፡ ቁጠባዊ ረብሓታቶም ዘውሕስ፡ ብማዕረ ድማ ዝኸበርዎን ዝሕልውዎን ዳኛዮ። ሓደ ቅዋም፡ ብክኢላታት ሕጊ ዝረቅቅ ወይ ዝትለም ኮይኑ፡ ብዘጸን ደሞክራሲያውን ተሳትፎ ናይ ኩሎም፡ ዜጋታትን ህዝብታትን ብክትዕ በሲሉን ሃብቲሙን ድማ ይጸድቅ። ምስ ጸደቐ ህዝባዊ ወይ ሃገራዊ ቅዋም ተባሂሉ ኣብ

ሰራሕ ይውዕል። ካብ ምልካዊ ስርዓት ተገላጊለን ብሕብረ-ሰልፋዊ ደሞክራሲያዊ ስርዓት ኣብ ዝመሓደራ ሃገራት፡ ህዝባዊ ወይ ሃገራዊ ቅዋም፡ ንመንግስትን ተቃዋሚትን ብሓደ ዓይኒ የገልግል። ብኡ መጠን ከኣ ንሳቶም፡ ብማዕረ የክብርዎን ይምእዘዎን። ዕላምኡ ናይ መላእ ህዝቢ ተሳታፍነት፡ ረብሓን ድሕነትን ብምዕራይ ኣገባብ ምርግጻዮ። ቅዋም ክንድቲ ሚዛን ኣብ ዘይወሃበሉ ዝነበረ ታሪኻዊ ህዋት፡ ህዝብታት እንታይ የጋጥሞም ከም ዝነበረ ብዙሕ ኣብነታት ንምጥቃስ ይከኣል። እዞን ሎሚ ሰላም ረኽብን፡ ብጎደና ምዕባለ ዝምርሻ ዘለዎ፡ ብሓፈሻዊ ኣጸዋውዓ ሃገራት ምዕራብ፡ ቅድሚ ብቅዋም ዝምርሑ መንግስታት ከቕማ ምብቃዕን ብዘካየዱ ወተሃደራዊ ጎነጽ፡ ብሚሊዮናት ዝቕጽሩ ዜጋታተን ንሞት ኣብ ልዕሊ ምፍራደን ንካልኦት ዓሰርተታት ሚሊዮናት ከኣ፡ ንድኻነትን ዓጸቦን ኣሳጢሐናኦምየን። ግን ክኒው ዘጋጠመን ሰብኣዊ፡ ማተርያላውን ናይ ግዜ ክሳራን፡ እንታይ ይሓይሽ ኢልካ ምምካርን ምምክኻርን ጽቡቕ ስለ ዝኾነ፡ እነሆ ዋለ ሎሚ ውሑዳት ዘይኮና ሃገራት ካብቲ ዝጸንሓኦ ብዝሓሸ ደረጃ ይጓግዛ ኣለዎ።

ንኣብነት፡ ኣብ ኢጣልያ በኒቶ መሶሎኒ ዝበሃል ውልቀ ሰብ ናይ ብሕቲ ሰራዊት ኣክቲቲ፡ ነቲ ኣብ ሮማ ዝነበረ ቅዋማዊ ባይቶ ኣፍሪሶ፡ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኢጣልያ ፋሽሽታዊ ምልኪ ምስ ኣወጀ፡ ን20 ዓመታት ምልኢቲ ሃገር ኣብ ኩናትን ጥፍኣትን ከም እትርግረግ ጌይርዎ። ኣብ 1945 ዓ.ም ግን፡ ህዝቢ ኢጣልያ ብምልኡ፡ ዝተሳተፎ ቅዋም ረቐቐ፡ ሓደ ተሓታቲ ባይቶኣዊ መንግስቲ ብምቕም፡ ንኹሉቲ ፋሽሽታዊ ስርዓት ዘውረሶ ብዙሕ ጸገማት ሰጊሩ፡ ሃገሩ ሎሚ ብደረጃ ፍርያት እንዳስትራ፡ ኣብ ዓለም ኣብተን ቀዳሞት ተርታ ከም እትስራዕ ጌሩ። ጀርመንውን ከምኡ። ሓደ ደሞክራሲያዊ ቅዋም ናይ ብሓቂ ህዝባዊ ተባሂሉ ናይ ህዝቢ እምነት ክረክብ፡ ሰለስተ ዘይተኻኻእ ስልጣን ዘለዎም ግን ከኣ ተደጋገፍቲ፡ ሓጋጊ፣ ፈጻሚ፣ ፈራዲ ኣካላት ክሓቑፍ ኣለዎ። ካብ ሰለስቲኦም ሓጋጊ ኣካል ዝለዓለ ወካሊ ህዝቢዮ። ፈጻሚ ኣካልን ፈራዲ ኣካልን ንሓጋጊ ኣካል ተማእዚዞም ክኸዱ ቅዋም ይእዘዙ። ኣብ ዓለምና ቅዋም ቀሪጸን ክመሕደራ ካብ ዝጀመራ ቀዳሞት ሃገራት ሓንቲ ኣመሪካያ።

ኣብ 1910 ረፓብሊክ ደቡብ ኣፍሪቃ ኣብ ዝተመሰረተትሉ ንኣብነት፡ ጸዓዱ ሰፋሮ 87% መሬት ናይታ ሃገር ክግብቱ ክኢሎም ኔሮም። ኣብ 1948 እቲ ብ "ኢፓርታይድ" ዝፍለጥ ናይ ኣድልዎ መንግስቲ ብወግዒ ምስ ቆመ ከኣ፡ ክሳብ 1994 እቲ ጸገም መሊሱ ከም ዝበእስ ኮይኑ። ኣብ 1994 ግን ሰፊሕ ተሳታፍነት ህዝብን ናይ ፖለቲካ ሰልፍታትን ዝነበሮ ደሞክራሲያዊ ቅዋም ምስተሓንጸጸን ተጸኒዑ ምስ ጸደቐን፡ ብመሰረት ቅዋም ዘፍቅዶ ኩሎም እቶም መሬት ተሓሪፎም ዝነበሩ ጸለምቲ መሬት ክረኽቡ፡ ኣብያተ ትምህርትን ሕክምናን ከሰፋሕፍሑ፡ ኮሌጃት ንጸላምትን ሓናፍጽ ህንዳውያንን ዜጋታት ደቡብ ኣፍሪቃን ክፋታት ክኾና፡ እቶም ብሰንኪ ናይ ኣድልዎ ፖሊሲ ስልጣን ተነፊግዎም ዝነበሩ፡ ሰራሕተኛታት ከኣ፡ ኣብ ትካላት ስልጠና ኣትዮም ዓቕሞም ከም ዘመሓይሹ ዕድላት ረኽቦም። ንመሬት ዝምልከት ንኣብነት ኣብዚ እዋን ኣስታት 15 ሚሊዮን ሄክታር ናብ ድኻታት ክሰጋገር ከም ዝኸኣለ ስታቲስቲካዊ ሓበሬታ እታ ሃገር የብርህ።

ወጽዓታት ህዝቢ ኤርትራ፡- ኣብ ኤርትራ ዘሎ ህልዊ ኣገዛዝኣ ብፖለቲካዊ ይኹን ብሕጋዊ መዳያቱ ዘቅቡልን ስጊንጢርንዮ። ኣብዛ ሃገር ዘሎ ፖለቲካውን ሕጋውን ስልጣን ኣብ ኢድ ሓደ ውልቀ-ሰብን ጃንዳኡን ዝኣተወዮ። ማእከል ናይቲ ጸገም ከኣ፡ ንሱን ውሑዳት ተረባሕቲ ገዛእቲ ደርብታትንዮም። ጉዳይ ህዝብን ሃገርን ኣብ ምሉእ ምሕረት ሓደ ውልቀ-ሰብ ክኣቱ ከኣ፡ ውጽኢቱ እዚ ንነብረሉ ዘለና ሕሰምዮ። ንኤርትራ ከም ሓደ ሰፊሕ ኣፊና ወይ ሜዳ ንውሰዳ። እዚ ሰፊሕ ኣፊና ወይ ሜዳ ኩርኳሕዮ። ግን ከኣ ዜጋታት ይድለይዎ ኣይድለይዎ ኣብዚ ኩርኳሕ ኮፍ ክብሉ ይግደዱ። እዚ ኣፊና ወይ ሜዳ መድረኽ ከኣ ኣለዎ። ኣብዚ መድረኽ ተዋሳኢቲ፡ ኣዘናጋዕቲ፡ ክትርኢ ኢኻ እትጽበ። ግን ከምኡ ኣይኮነን። እቲ ተዋሰኝ ካብ መጀምርያኡ ክሳብ መወዳእታኡ ኣሰልገዎ ዘይመሃሪ ኣብ ልዕሊ ምኻኑ፡ እቲ ዝዋሳኝ ሓደ ሰብ ንበይኑዮ። ስለዚዮ ከኣ ዕለታዊ ማሕበራዊ ፖለቲካዊ ህይወት ህዝብታት ኤርትራ ብሓደ ውልቀ-ሰብ ዝዝወር ፍጹም መላኺ ኮይኑ ዘሎ።

እንተደኣ ኣብረርቲ ነፋሪት ሰማይ ጥሒሶም፡ መርከበኛታት ከኣ ባሕርን ውቅያኖስን ሰንጢቕም፡ ብሰላም ነናብ መዕረፊኦም ክበጽሑ ኮይኖም፡ ኮምፓስ ዝበሃል ዘመናዊ መሳርሒ የድሊዮም። ብዘይክኡ ናይ ጉዕዞ ኣንፈት

ይሰሩት ማለትዎ። ሓደ ህዝቢ ብጎደና ሰላም ደሞክራሲን ልምዳትን ክምርሽ እንተደኣ ኮይኑ ከኣ፡ ዝምረሓሉ፡ ዝመሓደረሉ፡ ዝናበረሉን ዝዳነየሉን ቅዋም የድልዮ። እዚ ዛጊት ንህዝቢ ኤርትራ ዝተነፍገዩ። እዚ ህዝቢ ዝመሓደረሉ ቅዋም ተሓሪምዎ፡ ኣብ ትሕቲ ሓደ ወልቀ-ሰብን ጨካን ምሕደርኡን ተቐሪኑ ይርከብ።

እዛ ዓዲ ሚሊዮናት ኤርትራ፡ ሓደ ዓይነት ደርፊ፡ ሓደ ኣባ ንይላ፡ ሓደ መድረኽን ተዋስኦን ሓደ ዳኛን ተጻዋትን ሓዛ ተሪፋ። ቅዋም ከምቲ ልዕል ክብል ዝተገልጸ፡ ብዛዕባ ህዝባዊ ምርጫታት፣ ብዛዕባ ምምቕራሕ ሃብትን ስልጣንን፣ ብዛዕባ ሰፊሕ ተሳታፍነት ዜጋታትን ህዝብታትን፣ ተሓታትነት፣ ግሉጽነት፣ ኣክብሮ ንሰብኣውን ደሞክራሲያዊ መሰላት፡ ዘውሕሰዩ። እዚ ስለዝኾነ ደግ፡ ካብ ዕውት መሰርሕ ሪፈረንደም ጀሚሩ፡ ሰፊሕ፡ ነጻን ደሞክራሲያውን ተሳትፎ ሓፋሽ ብዘረጋገጽ ኣገባብ ቅዋም ተነዲፉ ክጸድቅ፡ ብኡ መጠን ሰረተ ደሞክራሲያዊ ስርዓት ተነጻፉ፡ ዜጋታት ብዘይ ሸለብ ገለብ ኣብ ዳግመ-ህንጻ ሃገርም ኣእጃሎም ዘበርክትሉ ጥጡሕ ፖለቲካዊ ባይታ ክፍጠር፡ ፖለቲካዊ ውድባት ብወግዳዊ መግለጺታቶም፡ ህዝቢ ደግ ኣብ ወጻኢ በኣጋጣሚ ብዝረኸቦ መድረኽ ተጠቐሙ፡ ሃናጺ ርእይቶኡ የፍሰስ ኔሩ። እንተኾነ በሓቲ መሪሕነት ህዝባዊ ግንባር/ህግደፍ ብስሰዓ ስልጣን ዓዊሩ፡ ንህላወ ተቃዋሚ ውድባት ክሒዱ፡ ዝተፈልየ ፖለቲካዊ ርእይቶ ምሓዝ፡ ገበን ምጥን ብወግዳ ኣውጁ። ብናቱ ሕርያ በይናዊ ኮሚሽን ቅዋም ኣቐሙ። ውሑስ ደሞክራሲያዊ ባይታ ኣብ ዘይተረጋገጸሉ፡ ነጻን ሰፊሕ ተሳትፎ ሓፋሽን ኣብዘይነበረሉ፡ ቅዋም ነዲፊን ኣጽዲቕን ኢሉ ክገልጽ ተሰሚዑ። ነዚ ብትምክሕቲ ዝተባዕጠ ፍጹም ኣግላሊ ኣካይዳዚ፡ ዝበዝሑ ተቃዋሚ ውድባት ኤርትራን ገለ ምሁራንን በይናዊ ህግደፍ ጸረ-ህዝቢ ቅዋም ብምባል ሽዑ ንሽዑ ኮኒኖምን ነጸገሞን።

ብዙሕ ህዝቢ ብግርህነት፡ ውሑዳት ናብዚ ብሓቲ መንግስታዊ ጉጅለ ቅርብ ዝነበርም ወገናት ብእምነት፡ ህዝባዊ ቅዋም ጸዲቑዮ ኣብ ባይታ ወሪዱ ክሰርሓሉ ኣለዎ እንዳበሉ ክምሕጸኑ ጸኒሑም። ጠንቂ ህልዊ ፖለቲካዊ ጸገም ኤርትራ፡ ኢሳያስ ኣፈ-ወርቂ ኣብ ከብሒ ኣቐሚጥዎ ዘሎ ሃገራዊ ቅዋም ስለዘይሰርሐዩ። ጸገምና ክፍታሕ ቅዋም ብዘይ ውዓል ሕደር ይተግበር ዝብል፡ ከም ሓደ ፖለቲካዊ መርገጽ ሓዞም ዝቃወሙ ብሓደ ወገን፡ ኣይፋል እዚ ቅዋምዚ፡ ህዝብታት ኤርትራ ነጻ ኮይናም ዘይተዛተይሉ፡ ብዓቕን ድሌትን መሪሕነት ህግደፍ ዝተሰነዐ ጸረ-ህዝቢ ቅዋምዮ። ስርዓት ህግደፍ ከም ስርዓት ተወጊዱ፡ ኣብ መቐብሩ ነጻን ደሞክራሲያውን ፖለቲካዊ ሃዋህወ ተፈጠሩ፡ ተሳታፍነት ኩሎም ዜጋታት፡ ፖለቲካዊ ውድባትን ካልኣት ክፍልታት ሕብረ-ሰብን ብዘረጋገጽ ኣገባብ ክጸድቕ ኣለዎ፡ ዝብል መሰረታዊ ናይ ኣረኣጺያ ፍልልይ ሓዙ ክኸይድ ጸኒሑ። ዛጊትውን ይቕጽል ኣሎ።

ወሳኒ ውልቀ-መላሽ ባእታ ኢሳያስ ኣፈ-ወርቂ ኣብ መበል 23 ጽንብል ሃገራዊ ነጻነት ኤርትራ ተረኺቡ ኣብ ዘቕረቦ መግለጺ ግን፡ ቅዋም 1997 ክትግበርዮ ዘይኮነ፡ “ሓድሽ ቅዋም ምንዳፍ ክጅመር ምጥን በዚ ኣጋጣሚዚ ክሕብር እፈቱ” ክብል ንጸረ-ህዝቢ በሓቲ ባህሪ ብልክዕ ኣንጸባሪቐ። ንትጽቢት ሕልመኛታት ብወግዕን ብዘየዳግምን ሃሪሙ። ንሓቕነት ደለይቲ ደሞክራሲያዊ ለውጢ ኣግሂዱን ብተዘዋዋሪ ደገፉን። እቶም ነዚ ፍጹም መላሽ መንግስታዊ ጉጅለ ብደረባዊ ባህሪ ዘይመዘኑ፡ ብታሪኻዊ ውድባዊ ድሕረ ባይታኣም ዝያዳ ዝግደሱ፡ ንመሰረታዊ መንግስታዊ ለውጢ ብሰንጠቕ ዝጸረሩ፡ ቅዋም 1997 ብምትግባርን እሱራት ብምፍታሕን ተጸጊኑ ክቕጽል ኣብ ትጽቢት ዝነበሩን ወገናት፡ ካብዚ እንታይ ይመሃሩን ርእይቶኣም ከመይ የስተኻኸሉን ንቕድሚት ዝረኣ ኮይኑ፡ ኣብ ህላወ ህግደፍ፡ ብህግደፍ ተነዲፉ ዝጸድቕ ቅዋም ሕጂውን ንመላእ ህዝብታት ኤርትራ ዘይውክል፡ ኣግላልን ጸረ-ህዝብን ምጥን ምግንዛብ ኣገዳሲዮ። ኢሳያስ ሓድሽ ቅዋም ክንደፍዩ ኢሉ ምእዋጁ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ዘለዎ ኣጉል ንዕቀት ዘይነፈሰ ምጥን ዝሕብርዮ። ስለዚ ኣብ ኤርትራ ህዝባዊ ሰላም፣ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ምሕደራ፣ ቀጻልነት ዘለዎ ህዝባዊ ቁጠባዊ ምዕባለ፣ ህዝባዊ ቅዋም፡ ማሕበራዊ ፍትሒ ክኮሰ፡ ካብ ሓደጋ ምብትታን ድሒና ከም ህዝብን ሃገርን ህልውናና ኣውሒስና ክንቕጽል፡ ካብ ዝሓለፈ ተማሂርና፡ ዘይመሰረታዊ ፍልልያት ወጊድና፡ ንመሰረታዊ ፍልልያት ብግቡእ ኣመሓዲርና፡ ቀለጽምና ጠሚርና ንመሰረታዊ ፖለቲካዊ ለውጢ፡ ብንቕሓትን ብሓላፍነታዊ ስምዒትን ክንቃለስ ንበገስ።

አብ ፈታኒ እዋን ዝወጸ ታሪኻዊ መግለጺ

ዘይትፍሓውን ዘይደሞክራሲያውን ፖለቲካዊ ባህሪ ህዝባዊ ግንባር/ህግደፍ ካብ ብጊሓቲ ዘቕሰን ኣይነበረን። ኣርሒቕም ዝጥምቱ ለባማት እዚ ምንቅስቃስዚ ከይጎበዘ እንተዘይተገራሐ፡ ክፈጥሮ ዝኸኸለ ሓደጋ ከበደ ምዃን፡ ሰኽፍታኦም ይገልጹ ኔሮምዮም። እንተኾነ መድረኻት ቃልሲ ነናይ ባዕሎም ገዛኢ ዝኾነ ተጽዕኖ ስለዘለዎም፡ እቲ ዝቐረበ ሓሳብ መድረኽ ስለዘይሓገዞ፡ ገራሒ ወይ ቀላሲ ተራ ክጻወት ዕድል ኣይረኸበን። እቲ ብኣጋ ፖለቲካዊ ኣንፈቱ ናብይ ከምዘብል፡ ደርባዊ ወገናውኑቱ ንመን ምዃን፡ ዘጭትእ ምልክታት ዝነበሮ ተራ ሃገራዊ ውድብ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ፡ ናይ ሎሚ ጸረ-ህዝቢ መንግስቲ ህግደፍ፡ ኣብ እዋኑ ዝነበረ ቀዳምነት ንቐዳማይ ጸላኢ ዝብል ገዛኢ ኣተሓሳስባ ተበሊጹ፡ ጉጅላዊ ፖለቲካዊ ሕልሙ ኣብ ምድልዳል ተጠቐምሉ። በብእዋኑ ንዝቀላቐፈ ዝነበረ ደሞክራሲያዊ ኣረኣጺያታት ብቕንጻላ ብምጽራይ፡ መሕብኢ ዝኾኖ በዓቲ ምልኪ ክሰርሕ ክኢሉዮ።

እዚ ከፋፊልካ ግዛእ፡ ጭውያ፣ ቅንጻላ፣ ህዝቢ ምርጻድ፣ ምድንጋር .. ከም ሓደ ርእሱ ዝኸለ ፖለቲካዊ ፍልስፍና ወኒኑ ዝመጸ ወሳኒ መሪሕነታዊ ኣካል፡ ህዝቢ ብምድካይን ብምንብርካኽን ስልጣኑ ንምድልዳል፡ ኩሉ ዝኸኸሎ እንዳገበረ መጸኢ። ኣቐዲሞም ንሃገራዊ ነጻነት ክጋደሉ ዝጸንሑ ፖለቲካዊ ውድባት፡ ደሞክራሲያዊ መሰላት ህዝቢ ንምምላስ ብዝጸንሑም ቃልሶም ቀጸሎም። ብሄራዊ ኣድልዎን ሃይማኖታዊ ወጽዓን ዝመንቀሊኦም፡ ደሞክራሲያውን ሰብኣዊ መሰላትን ዝጠልቡ ውድባት ተፈጠሮምን ተጠናኺሮምን። ኣካይዳ መንግስቲ ባህ ዘይበሎም ለባማት፡ መንግስቲ ኣካይዳኡ ከመሓይሽ ክመኽሩ ፈቲኖም። ሰማዒ እዝኒ ግን ኣይረኸብሉን። ብኣንጻሩ ከም ጸላእቲ ተቐጺሮም ከበደ ዋጋ ዝኸፈሉ ውሑዳት ኣይኮኑን። ሓንቲ ካብኣቶም ድማ ካቶሊካዊት ቤተ-ክርስትያን ኤርትራያ። ግጉይ ምሕደራ ህግደፍ ናብይ ከምርሕ ከምዝኸኸለ ሻቕሎት ዝሓደራ ካቶሊካዊት ቤተ-ክርስትያን ኤርትራ፡ ብወግዓውያን ልሳናታ “መጽሔት ብርሃንን “ጋዜጣ ሓቕን ህይወትን” ኣብ እዋኑ ግንብ ኢላያ። ወርሓዊት መጽሔት ብርሃን ንኣብነት ኣብ ለካቲት 1995 “እዋ ሓቂዶ ክንዛረብ” ኣብ ትሕቲ ዝብል ዓቢ እርእሲ፡ “ኣይካብ ትካላትናን ካብ ሕልናና” ብዝብል ሰፊሩ ዝርከብ ጽሑፍ ከምዚ ይብል፡ መሰረት ደሞክራሲ ዝነበረ ነፍስ ወከፍ ወዲ-ሃገር ግቡኡ ከቲቱ፡ መሰሉ ሓቲቱ ዝረኸበሉ ጥጡሕ ባይታ ምስ ዝፍጠርዮ። ንረብሓ ኩሉ ሰብ ዝጥምት፡ ንሕጊ ኣምላኽን ንሕጊ ሰብን ኣብ ግምት ዘእቱ ቅኑዕ ኣረኣጺያን ምስ ዝህሉዮ። ብርሃን ኣብ 1997 ድማ ከምዚ ዝብል ጥቕሲ ኣሰፊራ ትርክብ፡ “ንሓደ ህዝቢ ብቐሊሉ ከም ዝምራሕ ግን ከኣ ብዋሃ ከም ዘይኩብኩብ፡ ብቐሊሉ ከም ዝመሓደር ግን ከኣ ብዋሃ ከም ዘይምለኽ ዝገብሮ ትምህርቲዮ” (ባርን ሄንሪ ብሩሃም) እዚ ነቲ “ንሕና ተጋዳልና ከምጸእናያ ሃገር ንሕና ነመሓደራ” ብዝብል ኣንጻላዊ ዝነበረ ሃገራዊን ብተግባር ዝሰርሕ ዘሎ ሓደገኛ ኣንፈት ብልክዕ ዝገልጽዮ።

ጋዜጣ ሓቕን ህይወትን ኣብ 1995 ቁጽሪ 7 ሕታማ፡ ንዘይሕጋዊ ምብራር ሰራሕተኛታት ብምቕዋም፡ ኣመልኪታ ከምዚ ዝስዕብ ኣሰፊራ ትርክብ፡ እዞም ሰባት ካብ ንቡር ስራሖም ይወጹ ኣለው፡ ገሊኦም ናይ ስድራ ቤት ሓላፍነት ዝተሰከሙዮም። ስሕት ኢልካውን ሰብኣይን ሰበይትን ዝወጹ ኣለው። ገጠር ከይደም ከይሰርሑ ንገዛእ ርእሱ እቲ ሓረስታይናውን ቀለብ ርብዒ ዓመት ዘእቱ ኣይኮነን። ብዘይ መሃያ ኣብ ከተማ ክነብሩውን ገሃንምዮ። ረዲኦት ከይረክቡ ሃገር ካብ ረዲኦት ክትላቐቐ ኣለዋ ተባሂሉ እዋ እንታይ ይሓሸ? እቲ ጽሑፍ እቲ ዝርዝር ነዊሕዮ። ሓቀፍዎ ዘሎ መልእኽቲ ድማ ረዚንን ሃናጽንዮ።

ብ16 ሰኔ 2011 ኣብ ሰሜን ኣመሪካን ኤውሮጳን ዝርከቡ ምእመናን ካቶሊካዊት ቤተ-ክርስትያን፡ መራሕቲ ሃይማኖት ወተሃደራዊ ታዕሊም ወሲዶም ብረት ክሕዙ ብመንግስቲ ህግደፍ ንዝወረደ ትእዛዝ ብምቕዋም፡ ብቕሉዕ ናብ ህዝቢ ዝዘርግሑም መግለጺውን ካልእ ኣብነትዮ። ኣብቲ መግለጺ፡ ምስዚ ጉዳይ ተኣሳሲሩ ንሰራዊት ህግደፍ ከምዚ ዝብል መልእኽቲ ኣሕሊፎም ኔሮም። “ሰራዊት ኤርትራ ብዕድሜኦም ንወለድኹም ዝወለዱ ዳርጋ ዓይነ ሰውራን ዝኾኑ፡ ኣዳፊኩም፡ ተጸሪፍኩም፡ ኣሲርኩም። ኣብ ቅድሚ ሕልናኹምን ኣብ ቅድሚ ኣምላኽን ኣብ ቅድሚ ታሪኽን ክትውቀሱ ምዃንኩም ክትፈልጡ ይግባእ። ንድኹማት ምብዓልን

ንግባይቲ ምውራድን ንታቦት ምድፋርን ጽያፍ ነገርዮ።” ሓደ ካብ ፍሉጣት መራሕቲ ካቶሊካዊት ቤተ-ክርስቲያን ኤርትራ ዝኾኑ ኣባ ተወልደ-ብርሃን ጸጋይ፡ ካብ መጀመርያ 90ታት ኣትሒዞም ኣንፈተ ምሕደራን ተግባርን ናይዚ ብነጻነት ኣቢሉ ዝመጸ መንግስቲ ብግቡእ ዘንበቡን ብወግዒ ግንብ ዝበሉን ምዃናም፡ ምዝካርን ድሕሪት ተመሊስኻ ስነ-ጥምረት ሃስሶ ምባልን መጽሓፎም ረኺብኻ ምግንጻል ሓጋዚዮ።

እነሆ ድማ መቐጸልታን መግለጽን ህዝባዊ ሓልዮት፡ ትብዓትን ተወፋይነትን ዝኾነ፡ ንህልዊ ፖለቲካዊ ኤርትራ ኮለል ኣቢሉ ዘርኢ፡ መፍትሒ ዝሕበር ብኣርባዕተ ኣቡናት ካቶሊካዊት ቤተ-ክርስቲያን ኤርትራ፡ ማለት፡ 1. ኣቡነ መንግስታኣብ ተስፋ-ማርያም ቆሞስ ዘኣስመራ፣ 2. ኣቡነ ቶማስ ዕሱማን ቆሞስ ዘባረንቱ፣ 3. ኣቡነ ኪዳነ የዕብዮ ቆሞስ ዘከረን፣ 4. ኣቡነ ፍቅረ-ማርያም ሓጉስ ቆሞስ ዘሰገነይቲ ብ25 ግንቦት 2014 ሓውኻ ኣበይ ኣሎ ብዝብል ኣርእስቲ ተጻሒፉ ተዘርጊሑ። መጽሔት ህዝባዊ ደሞክራሲ ድማ ኣገዳስነት ናይቲ መግለጽን ዘለዎ ጽበት ቦታን ኣብ ጸብጻብ ብምእታው፡ ጽማቕ ናይዚ ረዚን መልእኽቲ ዝሓቕፈጽሑፍ ብኸም ዝስዕብ ኣዋዲዳ ተቕርቦ ኣላ። ሰናይ ንባብ!

ሓውኻ ኣበይ ኣሎ?

ሰላምታ፡- ፍቕራት ብክርስቶስ፡ ኣሕዋትን ኣሓትን እምነት ነቲ ብተስፋ እንጽብዮ ነገር ከም እንረኽቦ ዘረጋግጽ፡ ነቲ ዘይረእ ነገር ከም ዘሎ ዘረድእ፡ ኩሉ ዓለማት ብቻል ኣምላኽ ከም ዝተፈጥረ ዝገልጽ፡ ነቲ ኩሉ ኣብዚ ዓለምዚ ዝፍጸምን ዝኸውን ዘበለ ከኣ፡ ሓቀኛ ትርጉሙ ብብርሃን እምነት ስለእነስተውዕሎ ካብዛ እምነት እዚ ኣ ተበጊስናን ብኣኣ ተንቀሳቂስናን ሃወርያዊ መልእኽትና ነቕርበልኩም።

በረኽት ኣምላኽ፡- ሃገርና ብዓሌት ወገን ሃይማኖት ከይተጠማመተ ዝነበር፡ ነቲ ብዝሕን ዓይነትን ከም በረኽት ጠማቲ ዝከባበር፡ ኣብ ሰላም ዝኣምን ህዝቢ ስለ ዝገበረና ንኣምላኽና ከነ-መስግኖ ይግባእ። ምንጪ ናይዚ እምነትዮ። ህዝብና፡ ካብ ጥንቲ ኣትሒዞ፡ ኣብ ናይ ሓውን ብጻዩን ሓጎስን ሓዘንን ብምስታፍ ክደጋገፍ ስሩት ባህሉዮ። ኣነዶ ሓላው ሓወይዮ ኢሉ ክሰገር ባህልና ኣይፈቅድን። ህይወት ወትሩ ንቅድሚት ክትሰጉም ክትመግጠር ባህሪያዊዮ። ነቲ ዘይበጸሕናዮ ከነማዕዱ እከለና ግን፡ ዘይሓወየ ቁስሊ ከም ዘለና ክሕበኣና ኣይግባእን። በቲ ኣወንታዊ ጥራሕ ተቐሺሽና ነቲ ኣሉታዊ ሸለል ክንብሎ ኣይንኸእልን። እዚ ንኹሉ መዳያዊ ህይወትና ዝትንክፍ ንግዙፍ መነባበርና ዝሓቁፍዮ። “ምእመናን ማሕበር ክርስትናኦም ንትርከበሉ ሃለዎትን ናይ ሃገርም ኩነታትን ብቅንዕና ምትንታንን ምፍታሽን ግቡኣምዮ” ብምባል፡ ትማሊ ዝነበረ ጸኑዕ እምነት፡ ሎሚ ብነገራዊ ጠቕምታት ሓደጋ የንጸላልም ከምዘሎ፡ ዘይምእማን ናበይ ክወስደና ከምዝኸእል፡ ምእማን ከኣ ከመይ ከድሕናና ከም ዝኸእል ብዝርዝር ኣስፊሩ ይርከብ።

ህልቂት ባሕሪ፡- ኣብ ዝሓለፈ ወርሒ ጥቅምቲ 2013 ኣብ ባሕሪ ሜዲትራኒያን ኣብ ልዕሊ መንእሰያትና ዘጋጠመ ህልቂት ንህዝብና ኣብ ራዕዲ ዘጥሓሎዮ። እዚ ፍጻሜዚ፡ ናይቲ ብኢድ ገፋዕትን ጨወይትን ክፍጸም ዝጸንሐ መቐጸልታዮ። እቲ ጽሑፍ ቀጺሉ ከምዚ ይብል፡- ንኣኣቶም ብጽንዒ ኣምላኽ ከነዕቁብም እንከለና፡ ኣምላኽ ከኣ ናባና ምልስ ኢሉ “ሓውኻ ኣበይ ኣሎ? ሓውትኻ ኣበይ ኣላ? ውላድኻ ውላድኩም ኣበይ ኣለው? ኣብ ከመይ ዝበለ ኩነታት ይርከቡ ኣለው?...” እናበለ ካብ ነዊሕ ዓመታት ጀሚሩ ንዝረኣ ዘሎ ህልቂት ደቅና፡ ነገር ዕላልን ወረን ጥራሕ ንዝገብርናዮ ንኣና፡ ዘደቅስ ሕቶ ይሓተናሎ። መንዩ ዝሕተተለ? ሓቂ ክትዛረብ ምስ ጀመርካ፡ ኣብ ጭብጢ ምስ በጸሕኻ ኣብ ዝተፈላለዩ ደረጃታት ዝበሃል ኣይሰኣንን ይኸውን። እዚ ሕቶዚ ተመጢጡ ሃገርና “ኸ ብዓባያ ኣበይ ኣላ? ኣብ ከመይ ዝበለ ሃለዎት ትርከብ ናብ ዝብል ክበጽሕ ግድንዮ። “ሓላው ሓወይ ደየ? ብምባል ከምልጠሉ ዘይከኣል ሕቶዮ። ብፍላይ ንኸነታት መንእሰያት ክንጥምት እንከለና፡ መጻኢኡ ዘየማዕድወሉ፡ ካብዚ ተበጊሶ ኣብቲ ክበጽሕዮ ዝብል ሃንቀውታ ዘይረኣየሉ ብምዃኑ ዓቢ ጸገም ፈጠሩ ኣሎ። ነዚ ኩነት ንምልዋጥ ከ ድሌት ወይ ዓቕሚ የልቦን ማለት ድዩ? ሕብረ-ተሰብ ዓለምኳ ግቡኡ እንተዘይፈጸመ፡ እቲ ግዳይ ዝኾነ ወገን ተበላሒቱ ግድሉ ክፈትሕ ይግባእ።

አብ ጸምጸም በረካ አራዊት ንሰብ ክጸባእስ ንቡርዮ። እቲ ኣዝዩ ዘስካሕክሕ ግን፡ ሰብ ጨዊኻ ብዘይተኣደነ ገንዘብ እትህብትመሉ፡ ነቲ ብኣምሳል ኣምላኽ ዝተፍጥረ ሰብ፡ ጠቢሕካ ገዛዚኻ ከናቲፍካ “ናብ ዕዳጋ ሓራዥ” ምውራድ ይፍጸም ኣሎ። ኣብ ታሪኽ ተሰሚዑ ኣይፈልጥን። ዘመነ-ባርነትን ሕጊ ኣራዊትን ኣብዚ ስልጡን ዓለም ተመሊሱ ክትርኢ እንከለኻ፡ ናይቶም ፈጸምቱ ሕልናኻ እንተደንዘዘ፡ ናይቶም ኣብ ልዕሊኦም ዝፍጸም ግዳያት መንግስትን መራሕትን ምድሪ ዘቢጦም ንምውጋዱ ገለ ዘይገብሩ? እዚ ዘስካሕክሕ ተግባርዚ ዘይተግግተስ ድሌት ድዩ ማህሚኑ” ወይ ዓቕሚዮ ደኽሙ? ወይስ መንዩ ረቢሕሉ? እንታይ ኢና ክንብል? ነዚ ከምዚ ዝበለ ሃለባት ንምቕያር፡ ናይ ኣተሓሳስባ ለውጥን ግብራዊ መሰረታዊ ተሃድሶ ከም ዘድሊ መጠንቀቕታ ካብ ዝህብ ኣይወሓደን።

ግዙፍ መዳይ ህይወትና፡- ህዝብና ብዙሕ ቁስልታት ጸይሩ ይኸይድ ከምዘሎ ብቐሊሉ ንዕዘቦ ዘለናዮ። መራትና ናብ ምድረ-በዳነት እናተለወጠ፡ ፍርያምነቱ እናተባሕገኻ ንነበርቱ ዘየገገገል ይኸውን ኣሎ። ኣምላኽ “ሓለውቲ ሓውናን ሓለውቲ ተፈጥሮን ክንከውንዩ ጸዊዑና። (አቡነ ፍራንቸስኮስ) ዝሓለናዮ ሓውናን ተፈጥሮን ተመሊሱ ክሕልወናዮ። ብበርቂ ንዝሞተ ብሓዊ ደብሶ ከም ዝበሃል፡ ምሁር ንኡስ ወለዶ ሃገርና፡ ናብ ካልእ ሃገር ይግዕዝ ይጽንቀቕ ኣሎ። ህጻናት ዝሓለፉ ወለዶም ከርክቡ ምስ ኣዴታቶም ይውሕዙ ኣለው። ዓበይቲ ወለዲውን ደቆም ንምርኣይ ኣብ ዝገብርዎ መገሻ ብኡ ንብኡ ከይተመልሱ ይተርፉ ኣለው። ሰለዚ ሃገር ብግልጺ ናይ ሰባት ድኻ ትኸውን ኣላ። ንኡስ ወለዶ ዘይብላ ሃገር እንታይዮ መጻኢ ዕድላ? ብዘይ ሰብ ዓዲ ዓዲ ኣይከውንን። ሃገር ሃገር ኣይትኸውንን። ንጽባሕ ከጋጥም ዝኸእል ምጽናት ኣብ ቅድሚ ዓይኒና ይረኣየንና የፍረሓናን ኣሎ። እዛ ሃገር ትባድም ከም ዘላ ዘመልክት ኣውያት ያ እተስምዕ ዘላ። ሰለዚ ዘለው ከምዘይኸዱ፡ ዝኸዱ ከኣ ከም ዝምለሱ ንምግባር፡ ብልሓትን ትብዓትን ዘለዎ ተብግሶ ከድሊዮ። ኣሕዋት “ዓድኻን ዓይኒኻን ኣይምኖን” ዝበሃል ምስላ ኣበው ተረሲዑ ዲና ክንብል፡ ሎሚ ዘሎ ኣተሓሳስባ “ዓድኻስ ግዕምኻ ደኣ” ዝብል ይመስል። ነዛ ሃገር ግዕሚ ስራሕ፡ ሰላም፡ ርግኣት እትህብ ወይ ክትህብ እትጽዕር ንምግባራ ኣሎ ዝበሃል ብልሓትን ክእለትን ክፍተሽ መድለዮ። ዓዲ ሰላም፣ ዓዲ ፍትሒ፣ ዓዲ ስራሕ፣ ዓው ኢልካ ዝመስለካ ትዛረባላ፣ ሰራሕካ ትሓድረላ ዓዲ ምስ ሓዝካ፣ መዓር ገዲፋ መዓር ዘናዲ ስለዘየልቦ፡ ንስደት ክንዲ ዘማዕድው ካብ ስደት ተመሊሶም ናብ ሃገሮም ዝውሕዙ መንእሰያት ክህልውና ናይ ግድንዮ።

ስነ-ልቦናዊ ሃለባት፡- በዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰን ካልእን እንታይ ውሕስነት ኣሎኒ ኢልካ ብመጻኢኻ ምጥርጣር ንኸብሪ ሰብኣዊ ህይወት ሸለል ምባል ልሙድ ኮይኑ ኣሎ። ብዝኾነ ኣገባብ ኣብ በለጽ ኣብ ረብሓ ምዝንባል፡ ዝተጸበኻዮን ዝሓለንካዮን ክፍጸም ዘምርኣይ ኣይብጸሕን ኢልካ ምጭናቕን ዓቕሊ ምጽባብ ንቡር ተርእዮ ይመስል። ኣብ ሰራዊት፣ ኣብ ኣብያተ ማእሰርቲ፣ ምስ ኣባላታ ዝተነጸጸሉት ስድራ ቤት፡ ዝሸምገሉን ናባዩ ዝሰኣኑን ወለዲ፡ መንፈሶም ብዓሚቕ ተሃስዮ ይርከብ። ኣብ ሃገርና ሕማም ሸኮር፣ ጸቕጢ ደምን ልብን ስነ-ኣእምሮኣዊ ጭንቀትን ምስፍሕፍሒ ብዘይምኸንያት ኣይኮነን። ልሙድ ናይ ማሕበራዊ ስርዓት ኣካይዳና በብቐሩናብ ናብ “ነበረ” እናተለወጠ መሳርዓት ሕብረ-ተሰብና ዝጸር ዓንደ-ገመሉ እናተማሕወ ፈውሲ ናብ ዘይብሉ ዕንወት ገጽና ንኸይድ ኣለና።

ሞራላዊ ህንጻት፡- ስልጣን ኣገልግሎት ወይ ካብ ህዝቢ ንህዝቢ ምኃኑ ተረሲዑ፡ ብግቡእን ዘይግቡእን ንርእሲኻ ትጠቕመሉ ንፈታዊኻ ተሓጉሰሉ ኮይኑ ይርከብ። ሕልናን ልምድን ሕብረ-ተሰብ ክቕበሎ ካብ ዝኸእል ወጺኢካ ምስራሕ ብልሽውናዮ። መበገሲ ናይዚ ኣገባብ ግሉጽነትን ተሓታትነት ዘይምትእትታውዮ። ነቲ ዝፍጸም ዘሎ ብልሽውና ሰባት ኣብ ክንዲ ዘቃልዑን ዘቃልሑን ጉዳይካ ከም ዝሰልጠካ ጥራሕ ብምግባር፡ ብዙሓት ዝጠሓልሉ ቃላይ ኮይኑ ኣሎ። ፈሪሃ እግዝኣብሄርን ሓለዎ ሕጉን ዘይብሉ ሰብ ከኣ፡ ኣብ ከም ዓመጽን ግፍዕን ኣብ ዝበለ ኩነታት ምውዳቕ ዘይተርፎዮ። ሕማም ብልሽውና ሱር እናሰደድ ዝመጽእ ብኣጋ ድማ ዘይወጽእዮ።

ግዝኣተ ሕጊ፡- ንህዝብና ካብቲ ቀንዲ መለለይኡ ልዕልና ግዝኣተ ሕጊ ዝፈልጥ ምኃኑዮ። “ዝባን ሕጊ” ኢሉ ዘንጊ-ሕጊ ቀጥ ዘበለ ሰብ፡ ካብቲ ዘንጊ ብረትን ኩናትን ዘልዓለ ንላዕሊዮ ዝፍራሕን ዝኸበርን። እሞ እዚ ጽቡቕ ልማድዚ ምስ ጠፍኦ ድዩ ብኣደዳ ብልሽውና ተወሪስና ዘለና? ወይስ እቲ ብልሽውናዮ ነዚ ዘጥፈኦ ዘሎ? ብዝዓባዩ ናይ ሃገርና ጸገማት ንጉዳይ ሃገር ዝምልከት፡ ብጽሑፍ ኮነ ብዘረባ ብግልጺ ዘይምክታዕ፡ ኣብ ዘተ

ዘይምእታው፡ ሓበሬታን ግልጽነትን ዘይምህላው፡ ናይ ሕሹኸሽኹን ሕሚታን ግዳይ ምዃን፣ ኣብ መወዳእታ ከአ "እንታይ ገደሰኒ" ዝዓይነቱ ስምዒት ማዕቢሉ ምህላውዩ።

ትምህርቲ፡- ትምህርቲ መሰረት ስራሕን ምዕባሉን ማሕበራዊ ለውጥን ክኸውን ነዛ ሃገር ናብ ሓድሽ መድረኽ ዘሰጋግር ወለዶ ክህነጽ፡ ኣገባብ ትምህርቲ ብመሰረቱ ብሓድሽ ስርዓተ ትምህርቲ ክመሓየሽ ኣለዎ። ንኡስ ወለዶ ብንጹህ ኣኣምሮ ክመሃር፡ ኣማዕዲኻ ዝረአ ናይ ስራሕ ውድድር ከም ዝህሉ ምግባር፡ ኩሉ ንዝተቐበሎ፡ ከም ሓቅነት፣ ሕውነት፣ ነጻነት፣ ማዕርነት፣ ደሞክራሲያውነት፣ ፍትሕን ርትዕን፣ መሰል ሕጋውነትን፣ ተሓታትነትን ዝበለ ሰብኣዊ ክብርታት፡ መሰረታዊ መትከላት ንምምዕባል ትምህርቲ ወሳኒዩ። እቲ ውዑይ ሓይሊ ሰራሕ ኣታዊ ኣብ ዝረኽበሉ መዳይ እንተዘይተዋፊሩ፡ ስራሓት ንግድን ህንጻትን ዳግም እንተዘይተበራቢሩ፡ እቲ ብድኸነት ዝለገመ ቁስሊ ሕማም ደግሲ ከምዘምጽእ ማንም ዝስሕቶ ኣይኮነን። ኣብ ዝመረጽኻዮ ስራሕ ክትዋፈር ከምኽእል ኣጸጋሚዩ። ብረሃጽኻን ፍረ ስራሕኻን ምንባር እንተዘይተኻኢሉ፡ እቲ ነጻነት ውልቀ ሰብን ህዝብን እንተዘይደልዲሉ፡ ነጻነት ሃገር ብኸመይ ኢና ክንርደኦ? ኣበይ ኢናኸ ክንረኽቦ? እዚ ናይ ምቕትን ጣዕምን ዘይኮነ ንምህላውን ዘይምህላውን ዝርኢዩ። ብሓጺሩ ስርዓተ ኢኮኖሚ ንሰብ ብዘድምዕ ኣገባብ ክኸለስ የድሊዩ።

ስነ-ምግባራውን መንፈሳውን ህይወት፡- ኣብ መንፈሳውን ሞራላውን መዳይ፡ እቲ ኣባና ዘሎ ቁስሊ ኣዝዩ ረቂቕን ዓሚቕንዩ። እምበርዶ ክሓዊዩ? ድማ የብሉኻ። "ንሕና ዲና? ወይስ ተለዊጥና ካልእ ኢና ኮይና? ዘብል ሃለዎት ንርከብ። እቲ ሞራላዊ መምርሒታትናን ናይ ስነ-ምግባር ኣገባባትናን ተቐያይሩ። ዝኸበረ ፈጹሙ ተሰዊሩ። ዘይኸበረ ኣገባብ ሳዕሪሩ። ገንዘብ ናይ ኩሉ መምዘኒ ጌርና ስለዝረአናዮ ንምርካብ ዝኾነ ዓይነት መንገዲ (ሕጊ ማኪያሼሊ) ምኽታል ይረአ ኣሎ። ኣብ ኩሉ ኣብያተ ጽሕፈታትን ኣብየተ ዕዮታትን ብገንዘብ ክምለኽን ንኣኡ ከምልኽን ብዘይሰኸፍታ ኣብኡ ዝጠሓሉ ሰባት ትርኢ። ገንዘብ ንምርካብ ክበሃል ሰባት ኣካሎም ዝልውጥሉ፡ ደቂ-ኣስንትዮ ኣካለን ንነውራም ዕዳጋ ዘቐርባሉ ኮይኑ ይርከብ። ይኣኸለኒ ምባል ዝሰፈሮ ሃይማኖት ዓቢ ረብሓዩ። ከመይ ናብ ዓለም ዘምጸእናዮ ሓንቲኳ የልቦን። ከምኡውን ካብ ዓለም ክንወስዶ እንክእል ሓንቲኳ የብልናን። "ኢየሱስውን ንክልተ ጎይቶት ክግዛእ ዝኸእል ሓደኳ የልቦን። ንገንዘብን ንኣምላኽን ክትግዝኡ ኣይትኸእሉን ኢኹም" ይብል።

መሰረት ቁስልናን ጸገምናን፡- እዚ ዘይሓዊ ዝመስል ቁስልና እቲ ዝረቐቐ መበቆሉ፡ እቲ ኣብ ወዲ-ሰብ ዘሎ ሓጥያት ዝበህል ቁስሊዩ። ኣብ'ቲ ብደረጃ ውልቀ ሰብ ኮነ፡ ብሓባር እነርእዮ ፍቕርን ሓልዮትን ዝገደሎ ህይወት፡ ንዓይ ጥራሕ ይጥግመኒ ዝብል ስምዒት፡ ኣብ ኩሉ ተዘርጊሑ ዘሎ ኣመል ብልሽውናን ዘይተሓታትነትን ንሓደ ህዝቢ ወይ ሃገር ዘይሓዊ ቁስሊዩ። ነዚ ጸገምዚ ፈቲሕና ናብ ንቡር ክንምለስ እንተደኣ ኮይና፡ ናብ'ቲ ሱርን ሰራውርን ጠሊቕና ክንኣቱ ክድልየናዩ።

ጉዕዞ ሰላም፡- ሰላም ክበሃል እንክሎ ውግእ ዘይብሉ ጥራሕ ማለት ኣይኮነን። ኣብ መንጎ ተጻረርቲ ወገናት ሚዛን ሓይሊ ብምሕላው ንዝርከብ ሰላም ብዝርኢውን ኣይኮነን። ብመላኽን ዓብላልን ስርዓት ዝመጽእውን ኣይኮነን። ሰላም ክበሃል እንክሎ፡ ብግቡእን ቅኑዕን ኣገባብ ንዝካየድ መደብ ፍትሕን ርትዕን ዝርኢዩ። ሰላም ማለት ኩሉ ወገን መሰሉ ዝጭብጠሉ ብሕጋዊ መንገዲ ግቡኡ ዝፍጽመሉ ኩነታት ምስ ዝፍጠርዩ።

ንሰላም ድልዩል መሰረት ምንጻፍ የድሊ። "ዝተደናጎዩ ፍትሒ ዝተነፍገ ፍትሒ" ዝተባህለውን ንክንቱ ኣይኮነን። መደብ ፍትሕን ሰላምን ክነጻጸል ኣይክእልን። እቲ ሓውኻ ኣበይ ኣሎ ዝብል ዘናውጽ ሕቶ ዝለዓለ ኣውያቱን መቐጠሉን ካብ ምድሪ ናብ ኣምላኽ ዝጠርዓሉ ኩነት ብግልጺ ዝረአየሉን ዝስምዓሉን ኮይኑ ኣሎ። መደምደምታ፡ እዚ ኣብነታዊ ታሪኻዊ ጸውዒትዚ ህዝብን ሃገርን ናይ ምድሓን ከም ህጹጽ እዋናዊ መግለጺ መጠን፡ መላእ ህዝብታት ኤርትራ ብሓፈሻ፡ ብፍላይ ከአ እቲ ኣብ ትሕቲ ጨቋኒ ስርዓት ህግደፍ ዝሰቐ ዘሎ ሰራዊትን ኩሎም ኣመንቲ ዝተፈኣላለዩ ሃይምናታትን ኣሰርም ተኸቲሎም ክረባረቡ ንጽውዕ።

ናይ አንበብቲ ዓምዲ

መርኣያ ፖለቲካዊ ቅብጾት፡-

ሰላም ዝኸበርኩም ኣዳለውቲ ናይ አንበብቲ ዓምዲ፡ ውልቀ-መላኺ ኢሳያስን ውሑዳት ደቂ-ጃንድኡን ኣንገሆም ብዝተለምዎ መንገዲ ጥፍኣት፡ ፖለቲካ ሃገርና ርግኣት ስኢኑ ተዘረገ፡ ህዝብና ድማ ኣብ ዝብተነሉ ዘሎ ክፋእ ወቕቲ ከም እንርከብ ዘሰማማዓና ሓቂ ይመስለኒ። ከምኡ-ውን ነቲ ብናይ ነዊሕ መደብ ዝተዘርገ ፖለቲካ ሃገርና ክጸራ፡ ሰላም ሰፊኑ ዝበታተን ዘሎ ህዝብና ኣብ ባህሪያዊ ቦትኡ ክምለሱ፡ ህዝባዊ ልዑላውነት ግቡእ ቦታ ረኺቡ፡ ብሓሳብን ብተግባርን ገዛኢ ክኸውን፡ ኣንጻር እንኩሰባዊ መላኺ ስርዓት ተሰለፉ፡ ሕብረ-ሰልፋዊ ደሞክራሲያዊ ስርዓት ዝጠልብ ኣተሓሳስባ ይምዕብል ምህላው ብሩህ መንገዲ ዓወትን ለውጥንዩ። ነዚ ሓቂዚ ካብ ዓጽጮታዊ ተርባጽ ጸላኢ ንምርዳእ ይከኣል።

ኢሳያስን ጃንዳኡን ብዩዎህነትን ልዑል ሃገርዊ ፍቕርን ህዝቢ ኤርትራ ብሓፈሻ፡ ብተጋደልትን ሓፋሽ ውድባትን ህዝባዊ ግንባር/ህግደፍ ከኣ ብፍላይ ኣላገጸምዮም። ንልዕሊ ክልተ ዓሰርተ ዓመታት፡ ሚላታት እንዳቐያየሩ ከም ቃሕታኣም ረገጸም ገዚኣምናዮም። ሎሚ ግን ኩነታት ይቕየር ኣሎ። ናይ ምትላል ሚላታቱ ከም ዝበለዩ ህግደፍ ባዕሉ "ትማሊ ሻዕብያ ሎሚ ሻዕብያ ጽባሕ ሻዕብያ ብዝብል ናይ ቅብጾት ቴማ ኣመት ይህብ ኣሎ። እዚ ቴማዚ ብዝኾነ መምዘኒ ናይ ሓደ ኣብ ርጉእ ኩነታት

ዝርከብ መንግስቲ ቴማ ኣይኮነን። እዚ ቴማዚ ናይ ሓያልነት ምልክት ኣይኮነን። እዚ ቴማዚ፡ መግለጺ ውሽጣዊ ውህደት፡ ስጥመት ውደባን ሓድነትን ጸረ-ህዝቢ ስርዓት ህግደፍ ኣይኮነን። "ትማሊ ሻዕብያ ሎሚ ሻዕብያ ጽባሕ ሻዕብያ" ሰሓቢ መድረኻዊ ጭርሖ ኣይኮነን። እንታይ ደኣ፡ መርኣያ መንግስታዊ ፖለቲካዊ ቅብጾትዮ። መሊእና ንምቅባጽ ድማ ዓቕሚታትና ኣላፊና ንረባረብ!

አማኒኤል ጸጋይ ኣባል ህግደፍ ነበር ዓዲ-እንግሊዝ

ውህደት እንተሎ ዓወት ኣሎ፡-

መንግስቲ ኤርትራ ካብ ተቐቢርሉ ዘሎ ጉድጓድ ክወጽእ፡ ንማሕበረ-ሰብ ዓለም ኣለኹ ኣይሞትኩን ረኣዩኒ ስምዑኒ ክብል፡ እግረ መንገዱ ከኣ፡ መራሕትና ምበር መምርሒና ካብ ዘይፈልጡ ዕሩባት ሕልና ገንዘብ ክቕርም፡ ጽንብል መበል 40 ዓመት ቦሎኛ ኢሉ ባዕሉ መዘዝ ኣምጺኡ። በተን ኣለኹ ኣይሞትኩን ዘስተንፍሰለን ዘሎ መራኸቢ ብዙሓን ኣቢሉ፡ ኣብ ዕጹይ ገዛ ኮይኑ ብርሑቕ ከይነበሎ፡ ቀጠብጠብ ክብል ጉዳ ወጺኡ። ሃገረ ኢጣልያ ብ 3 ጥቕምቲ 2013 ብሰንኪ ዓንዳሪ ፖሊስን ፋሽስታዊ ተግባራትን ሰብ-ስልጣን ኤርትራ ተማሪፎም ዝተሰዱ ኣስታት 360 ዓለም ወደም ገና ጎዮም ዘይጸገቡ ኤርትራውያን መንእሰያት ኣብ ሓደ እዋን ዝተቐዘፉላ ሃገርያ። ሬሳ ናይ እዞም ብጃምላ ዝተቐዘፉ መላኪን ኤርትራውያን ገና ሓመድ ኣዳም ኣይለበሰን። ሳላ-መንግስትን ህዝብን ኢጣልያ ዝገበርዎን ህይወት ኣድሕን ስጉምቲ፡ ብህይወት ዝተረፉ ናብ ሕክምና፡ ዝሞቱ ድማ ኣብ ጁባ ግዳያት ብዝተረኸበ መግለጺ መንነትን ካልእ ብዝተረቐቐ ሚላታት ተጠቐሞም ኣብ ሬሳ ሳንዱቕ ዓሽንም ኣብ ሓደ ልጉስ ቦታዮም ኣምበረሞ ዘለው። ገና ብንቡር ዘይተወገነ ዘሎ ክቢድ ጸርዮ። ልዕሊ ኩሉ ድማ ቀርባ ስድራ ቤት ግዳያት ኣብ ሰንፈላልዮም ዝርከቡ ዘለው።

ፍጮ ሕብረ-ተሰብ ዝኾነ፡ መንግስቲ ህግደፍ፡ ዲፕሎማሲያውን ገንዘባውን መኸሰባት ክረክብ ክብል፡ ኣብ ልዕሊ ሬሳታት ኤርትራ፡ ሰፊሕ ናይ ንይላን ዳንኬራን መደብ ክካየድ ምስ ኣወጀ፡ ብዘይካ ውሑዳትን ቅቡጻትን ደገፍቱ፡ ህዝቢ ኤርትራ ሰንቢዱ። ተቐጠዑ። ኣብ ዝተፈላለያ ሃገራት ኤውሮጳ ዝነበሩ ደለይቲ ለውጢ ድማ ከም መግለጺ ቁጠዕኦም፡ ውህደት ፈጠርም ነዚ ዘይኤርትራውን ዘይሰብኣውን መደብ ንምፍሻል ከም ሓደ ሰብ ኮይኖም ወፊረምሉ። ከምቲ “ዝሓበራ ኣጻብዕ ኣርቃይ የጽንበዓ” ዝበሃል ምሰላ፡ ነቲ ኹሉ ሁራን ፈኸራን ዓብርዒነሞ ተግውተምሉ። ኤርትራውያን ደለይቲ ለውጢ ኣብ ቦሎኛ ዘርኣይዎ ቁጠዕ፡ ዝፍጠርዎ ውህደት ንዝተረፈ ናይ ቃልስን ለውጥን ዕማም ጭቡጥ ኣብነትዮ። ክሳብ ሎሚ ኣብ ድኹም ኩነታት ክንህሉ ዝገበረና ስእነት ውህደት ምዃን ገላጺዮ። እወ፡ ውህደት እንተሎ ዓወት ኣሎ።

ኣለም ካብ ሸወደን

ትብጻሕ፡ ናብ ኣዳለውቲ መጽሓት ህዝባዊ ደሞክራሲ ከመይ ኣለኹም? ምሉእ ጥዕናን ዕውት ስራሕን ክህልወኩም እምነ። ዝኸበርኩም ኣሕዋት ንስለቲ ዘይሕለል ጽንዓትኩም ከየመጎስክኹም ክሓልፍ ኣይደልን። ኣሕዋት፡ ብዙሕ ትጽቢት ዝተነብረሉ፡ ቀዳማይ ሃገራዊ ጉባኤ ንደሞክራሲያዊ ለውጢ ዝድለ ለውጢ ስለዘየምጸኡ፡ ብዙሓት ሰባት ናይ ቃልሲ ስምዒቶም ብኣሉታ ተተንኪሮምዮም። ሓንቲ ካብኣም ድማ ኣነዮ። እቲ ኩሉ ተደኺምሉ፡ ፈተውቲ ብዙሕ ገንዘባዊ ወጻኢታት ጌረምሉ ኣስታት 630 ዝኸውን ተሳታፋይ ንልዕሊ 10 መዓልታት ተኣኪብሉ ዝቐነዩ ጉባኤ ኣዋሳ፡ ምክንያቱ ብዘይተፈልጠ ከምዚ ዘለዎ ክኸውን ስዕረትን ውርደትን ሓደ ግንባርን ሓደ መድረኽን ጥራሕ ጌረ ኣይወስዶን። እዚ ጉዳይዚ ፖለቲካዊ ብቕዓት፡ ኤርትራውያን ከመይዮ ዝብል ሕቶ ዘልዕል ኮይኑ ይስመዓኒ።

ብርግጽ ሓደ ተቃላሳይ ካብ ዝተረኸበ ጉድለታት ተማሃሩ ኣብቲ ዝድለ ሸቶ ክበጽሕ ከይሰልከ ክረባረብ ከም ዘለዎ ዝስሕቶ ኣይኮንኩን። ነዚ ምስሊ ኤርትራ ዘንጸባርቕ ሰፊሕ ግንባር፡ ኢደ-እግሩ ኣሲሩ ከምዘይኸውን ዝገበሮ ጭቡጥ ምክንያት ክፍለጥ ዘይምክኣሉ ግን ዘተሓሳስብዮ። ነዚ ቡብደርጅኡ ንኤርትራዊ ሃገራዊ ባይቶ ክመርሖ ዝተመዘ፡ ከምኡውን መራሕቲ ፖለቲካዊ ውድባት ዝያዳ ሓላፍነት ክስከሙ ኣለዎም እብል። ዝያዳ ሓላፍነት ክስከሙ ኣለዎም ክብል እንከለኹ ዝበን ፈጺሞም ይብል ከም ዘየለኹ ንጹር ክኸውን ይግባእ። ግን ናብቲ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር ብሕጋዊ፣ ብፖለቲካዊ ዓቕሚ ብቦታ ብዘለዎም ቅርበት ኣብ ምህሳሱ ኮነ ኣብ ምድማቕ ቀዳሞት ተጠቀስቲ ክኾኑ ባህርያዊዮ። ምድላዎት ዝገበረሉ ዘሎ ካልኣይ ሃገራዊ ጉባኤ ዝሓሸ ለውጢ ከምጽእ ድማ፡ ካብ ዝሓለፈ ግቡእ ትምህርቲ ምውሳድ ኣገዳሲዮ። ስለዚ ንካልኣይ ሃገራዊ ጉባኤ ምድላዎት ምግባር ጽቡቕ፡ ግን ካብ ዳግማይ ውድቀት ዘድሕን፡ ንህዝባዊ ቃልስና ንቕድሚት ዘሰገም፡ ንህዝብና ተስፋ ለውጢ ዘንጸባርቕ ክኸውን፡ ኩሉም መሪሕነታት ካብ ጸቢብ ሕሳባት ወጻኢም ብሓላፍነታዊ ዓይኒ ክሕዝዎ ኣለዎም እብል።

ሳሊሓ መሓመድ ካብ ሱዳን

**ዕዮ ገዛኡ ብግቡእ ዘይፍጽም፡
ሓባራዊ ዕማም ብኣድማዕነት ከሰላሰል ኣይክእልን።**

ሓደ ሰብ ንናይ ሓባር ስራሕ ብሓላፍነት ክመርሕ ክሕጸ እንከሎ፡ ካብ ኣተዓባብይኡ፡ ምስ ስድራኡን ከባቢኡን ዘለዎ ዝምድና እንታይ ይመስል ምፍላጥ ኣገዳሲዩ። ኣብ መዳይ ፖለቲካ መጻእና፡ ነናተን ፕሮግራም፡ መሪሕነት፡ ኣሰራርሓ ዘለዎን ውድባት፡ ዝተበታተነ ሓይለን ኣላፊንን ብሓባር ክሰርሓ ኣብ ዝሰማማዓሉ ወቕቲ፡ ነብስ ወከፍ ተላፋኒ ውድብ፡ ሓደ ነቲ ካልእ ድሕሪት ምልስ ኢሉ፡ ኣብ ውድቡ ውሽጣዊ ሓድነት፣ ስጥመት ውደባ፣ ብውጥን ናይ ምስራሕ ባህሊ፣ ግሉጽነት፣ ሕጋዊ ትካላዊ ተሓታትነት ኣለዎዶ የብሉን ምምዛን ነቲ ሓባራዊ ስራሕ ብጽፋፍ ኣገባብ ተሰሪቱ ቀጻልን ተዓዋትን ክኸውን ውሕሰነት ይህቦ። ምክንያቱ ብግቡእ ከይተፋለጥካን ከዮተገማገምካን እትምስርቶ ሓባራዊ ምሕዝታዊ ግንባር፡ መሊሱ ብኣሉታ ክጸልወካን ከዳኸመካን ስለዝክእል።

ዝተሓንጸዱ መደባት ኣብ እዋኑን ብጽፋፍ ኣገባብ ኣብ ምፍጻም ጸገማት ይፍጠር። ኣብ ክንዲ ሓደ ስጉምቲ ንቕድሚት፡ ኣብ ጋምማን ይንበር። ኣብ ጎህቲ ሰፋሕ ሃገራዊ ግንባር ክዓሰል ዝግበእ ህዝቢ ድማ ተሰፋ ይቐርጽ። ሓፊሻዊ እቲ ቃልሲ ይዳኸም። ጸላኢ ከኣ መስተርሆት ይርከብ። ኣብ ፖለቲካዊ ውድባት ኤርትራ ዘሎ ሕማም ድማ እዚ ኮይኑ ይስመዓኒ። ብሓባር ዝምስረት ግንባራት፡ ካብ መጀመርያ ብልክዕ ከይተናበብካ ብንግበር ንግበር ኣካላዊ ምሕዝታዊ ኮይኑ ስለ ዝተሰረተ መዋጽኦ ስኢኑ ዕንክሊል ይብል ኣሎ።

ካልእ እቶም ነቲ ምሕዝታዊ ግንባራት መስሪቶም ዘለው ውድባት፡ መጀመርያ ኣብ ተናጻል ውድባቶም ንሓደ ፖለቲካዊ ውድብ፡ ውድብ ከብልዎ ዝክእሉ ንጥፊታት ይገብሩዎ? ኣብ ውሽጣምን ኣብ ህዝብን ኣኼባታት የካይዱዎ? ፖለቲካዊ ጽሕፋት ይዘርግሑዎ? ብውጥን ይሰርሑን ይገማገሙን ድዮም? ገለ ድክመታት ዘሎ ኮይኑ ይስመዓኒ። ኩሎም ኣብ ተናጻል ውድባቶም ንጡፋትን ውፋያትን እንተዝኾኑ፡ ዝመስረትዎም ግንባራት ኣብ ክንዲ ዝደኸሙ ምሓየሉ። ሰፊሕ ሓፋሽ ኣብ ዙርያኦም መዕሰሉ። ንጸላኢ ድማ ብኹሉ ምበድህዎ። ብናተይ ሚዛን፡ ዕዮ ገዛኡ ብግቡእ ዘይፍጽም ፖለቲካዊ ውድብ፡ ዕማም ሓባራዊ ልፍንታዊ ግንባር ብኣድማዕነት ከሰላሰል ኮቶ ኣይክእልን። ምክንያቱ ይሕመቕ ይጸብቕ ኣብ ውድቡ ዝተኾሰሰሉ ባህሊ ስራሕ ከንጸባርቕ ግድንዮ። ኣብ መወዳእታ ክብሎ ዝደለ፡ እቶም ሓባራዊ ግንባራት ብግቡእ ክሰርሑ፡ ኣብ ተናጻል ውድባት ብግቡእ ናይ ምስራሕ ባህሊ ይጠረ። ፖለቲካዊ ውድብ፡ ፖለቲካዊ ውድብ ይምሰል። ብትምክሕትን ጽበትን ዓዊርካ ነቲ ናይ ሓባር ዕማማት ካልኣዊ ቦታ ብምሃብ ንጸቢብ ውልቀውን ጉጅላውን ውድባውን ረብሓታት ቀዳምነት ምሃብ እዚውን ካልእ ገጽ ናይቲ ጸገም ምኻኑ ምርጻእ ኣገዳሲዩ።

ፍሳሃ ስምረት ካብ ማይ-ዓይኒ

ዓወቅ ገሐርኤታዊ ቆይሰና!